

DOCHODOWOŚĆ PRODUKCJI MLEKA W POLSKICH GOSPODARSTWACH W 2004 R. NALEŻĄCYCH DO EUROPEJSKIEGO STOWARZYSZENIA PRODUCENTÓW MLEKA

Ewa Kołoszycz

Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwami AR w Szczecinie
Kierownik Katedry: prof. dr hab. Michał Świtłyk

Słowa kluczowe: produkcja mleka, koszty bezpośrednie i całkowite, czynniki produkcji, przychody, dochód

Key words: milk production, direct costs, total costs of production, return, family income

S y n o p s i s. Praca dotyczy zagadnień ekonomiki produkcji mleka w wybranych gospodarstwach polskich w 2004 r. Zastosowana metodologia pozwoliła na jednoczesne porównanie uzyskanych wyników z rezultatami gospodarstw z pozostałych krajów Europy będących czołowymi producentami mleka. W pracy porównano produkcyjne i ekonomiczne wyniki gospodarstw oraz wyniki przeciętne w grupach gospodarstw z wybranych krajów należących do EDF.

WSTĘP

Konkurencyjność polskich gospodarstw rolnych w ostatnich latach przejawiała się głównie w niskich kosztach produkcji. Koszty produkcji mleka w Polsce należą do jednych z najniższych w Europie, nawet w porównaniu z Czechami czy Węgrami [Hemme 2005]. Utrzymujące się niskie ceny produktów rolniczych, a przede wszystkim ich zmienność, niosły ze sobą niską dochodowość i wysoki poziom ryzyka produkcji. Do niedawna ceny mleka w Polsce były na poziomie cen światowych. W roku 2004 nastąpiły zasadnicze zmiany. Produkcja i sprzedaż odbywały się w oparciu o regulacje unijne, przeciętne ceny skupu mleka wzrosły, w stosunku do cen z 2003 roku, prawie o 18%, i nadal prognozowany jest ich dalszy wzrost.

Celem opracowania jest zaprezentowanie ekonomiki produkcji mleka w gospodarstwach polskich w 2004 r., należących do Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Mleka (European Dairy Farmers – EDF). Wyniki przedstawiono na podstawie porównań pomiędzy gospodarstwami oraz średnich wyników dla Polski i wybranych krajów należących do EDF.

MATERIAŁ BADAWCZY I METODY BADAŃ

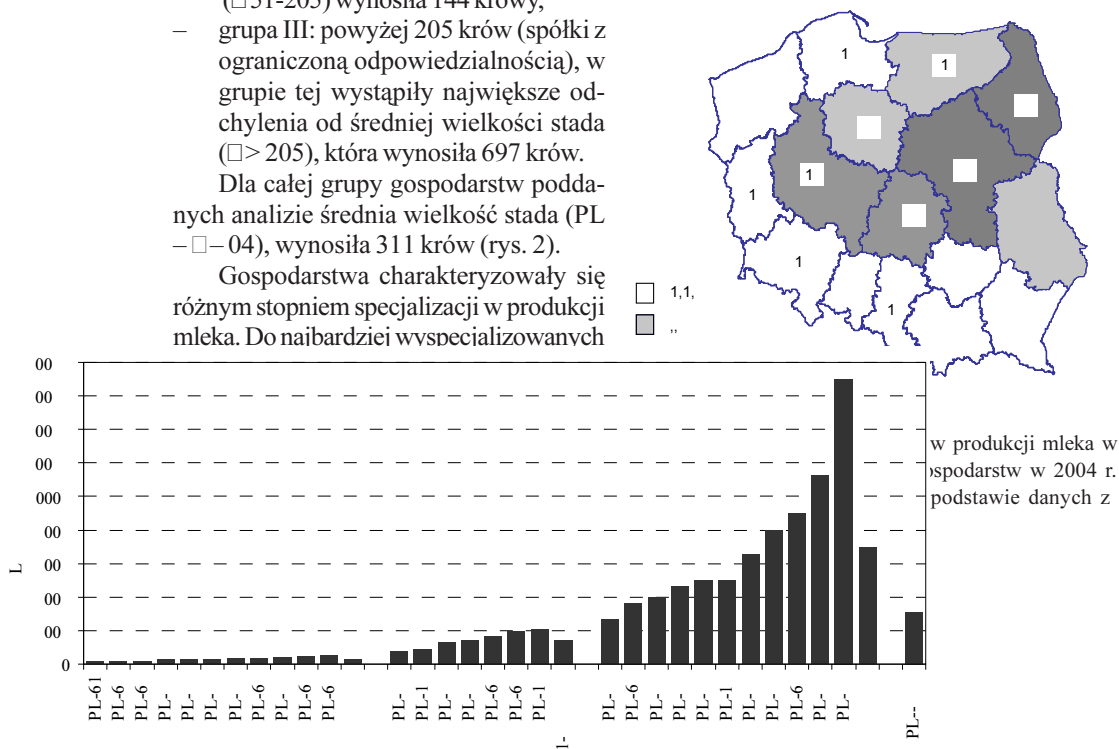
Analiza kosztów i dochodowości produkcji mleka w Polsce w 2004 r. została przeprowadzona na podstawie danych produkcyjnych i ekonomicznych z 29 gospodarstw (rys. 1).

Gospodarstwa uczestniczące w analizie różniły się przede wszystkim: wielkością стада krów, powierzchnią użytków rolnych, systemem produkcji, wydajnością mleczną krów, formą prawną, regionem prowadzenia działalności. W celach poznawczych gospodarstwa podzielono na trzy grupy pod względem wielkości стада:

- grupa I: do 50 krów (są to wyłącznie gospodarstwa indywidualne) średnia wielkość стада ($\square < 50$) wynosiła 30 krów,
- grupa II: od 50 do 205 krów (grupa mieszana złożona z gospodarstw indywidualnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością), przeciętna wielkość стада w tej grupie ($\square 51-205$) wynosiła 144 krowy,
- grupa III: powyżej 205 krów (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością), w grupie tej wystąpiły największe odchylenia od średniej wielkości стада ($\square > 205$), która wynosiła 697 krów.

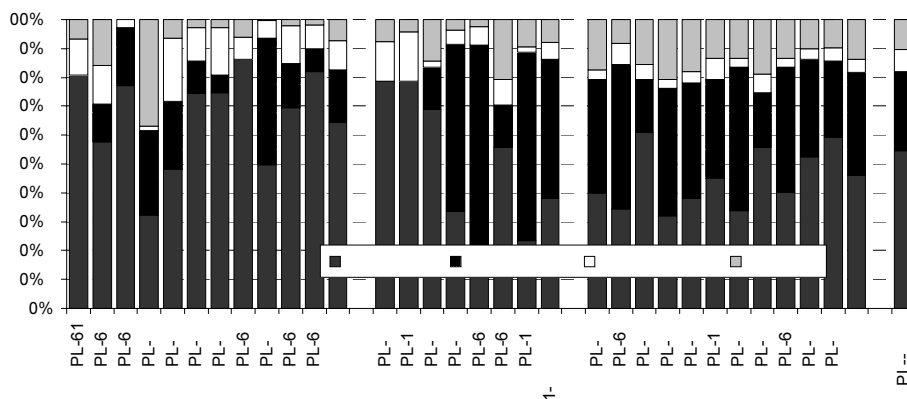
Dla całej grupy gospodarstw poddanych analizie średnia wielkość стада (PL – \square – 04), wynosiła 311 krów (rys. 2).

Gospodarstwa charakteryzowały się różnym stopniem specjalizacji w produkcji mleka. Do najbardziej wyspecjalizowanych

Rysunek 2. Liczba krów w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.

•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Rysunek 3. Struktura przychodów całkowitych w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Tabela 1. Koszty bezpośrednie produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r. [zł/100 kg FCM]

Gospodarstwa	Zakup zwierząt	Pasza z zakupu i własna	Maszyny i budynki (utrzymanie, amortyzacja, usługi)	Paliwo, oleje i smary, energia elektryczna, woda	Weterynarz, leki, inseminacja	Ubezpieczenia, podatki, opłaty	Pozostałe koszty w produkcji mleka	Razem
PL-61	12,9	18,2	44,9	7,1	2,4	1,6	2,0	89,0
PL-63	0,0	33,8	3,5	10,5	3,3	2,5	4,0	57,6
PL-64	0,0	27,5	2,7	7,5	3,9	2,9	0,6	45,0
PL-43	0,0	27,7	21,3	10,7	8,4	3,5	4,4	76,0
PL-54	0,0	32,2	15,9	6,3	7,0	2,7	2,1	66,2
PL-50	2,3	32,3	23,9	6,5	4,8	1,0	2,1	72,8
PL-59	0,0	23,0	26,4	14,1	4,3	3,0	4,4	75,2
PL-26	0,0	24,4	19,2	6,2	4,7	1,3	3,6	59,4
PL-55	0,0	29,8	25,1	6,8	2,5	0,5	2,1	66,7
PL-36	0,0	19,1	17,4	9,8	2,6	1,6	1,6	52,0
PL-62	0,0	22,9	15,1	8,9	3,2	2,0	2,6	54,7
średnia < 50	1,4	26,4	19,6	8,6	4,3	2,0	2,7	65,0
PL-52	1,5	32,2	8,5	8,3	3,4	0,8	4,4	59,1
PL-51	0,0	32,8	10,5	11,8	3,0	0,4	6,1	64,6
PL-44	0,0	29,0	11,3	10,2	5,0	1,0	5,3	61,8
PL-45	0,0	32,4	12,0	12,4	5,3	1,7	6,2	69,9
PL-46	99,2	44,2	40,4	4,0	7,9	0,8	0,0	196,4
PL-65	13,0	30,5	8,0	12,1	7,2	1,8	5,8	78,3
PL-41	0,0	14,1	46,8	9,8	2,4	2,9	4,0	80,0
średnia 51-205	16,2	30,7	19,6	9,8	4,9	1,3	4,5	87,0
PL-53	5,8	49,7	18,9	7,0	3,3	1,5	11,1	97,1
PL-56	0,0	39,6	16,5	8,8	6,5	3,6	11,1	86,0
PL-57	0,0	32,1	26,9	6,9	7,2	1,2	3,9	78,2
PL-58	8,7	27,0	15,0	4,7	5,0	0,2	7,2	67,8
PL-38	0,3	29,0	13,5	7,7	3,9	1,7	2,3	58,5
PL-18	0,0	27,0	32,3	10,7	5,6	3,0	10,1	88,7
PL-32	0,0	23,7	11,3	4,2	3,8	3,4	2,9	49,4
PL-47	0,0	29,7	23,3	13,4	4,3	1,5	2,6	74,9
PL-60	0,3	32,6	19,2	9,2	6,1	1,0	4,9	73,3
PL-25	2,3	27,7	16,7	7,6	4,9	1,2	7,8	68,1
PL-20	11,0	38,3	13,4	7,8	5,5	1,1	6,9	84,0
średnia > 205	2,6	32,4	18,8	8,0	5,1	1,8	6,4	75,1
PL –średnia-04	5,4	29,7	19,3	8,7	4,7	1,8	4,6	74,2

• źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

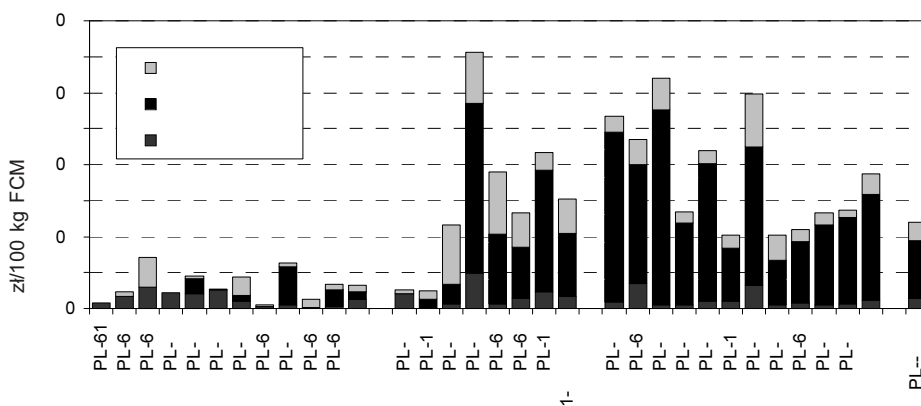
ści i dochodowości produkcji mleka dla European Dairy Farmers. Model służy do porównań wyników ekonomicznych w okresie minionym gospodarstw biorących udział w analizach sporządzanych na potrzeby Stowarzyszenia. Model pozwala również na poszukiwanie przyczyn różnic w wynikach gospodarstw.

Wyniki kalkulowane są w przeliczeniu na 100 kg mleka o skorygowanej zawartości tłuszczu FCM (*Fat Corrected Milk*), tj. 4%. Należy zatem zwrócić na to uwagę, że produkcja mleka w gospodarstwach może okazać się większa w trakcie badania od deklarowanej (gdy zawartość tłuszczu jest większa niż 4%) lub mniejsza (gdy procentowa zawartość tłuszczu jest mniejsza niż 4%).

WYNIKI BADAŃ

W zdecydowanej większości gospodarstw nie dokonywano zakupów bydła, korzystając z własnego materiału hodowlanego (tab. 1). Największy udział w kosztach bezpośrednich w większości gospodarstw miały koszty produkcji pasz własnych i zakupu pasz z zewnątrz gospodarstwa. Koszty te wahały się od 14,1 do 49,7 zł/100 kg FCM i wzrastały wraz ze wzrostem wielkości stada.

Przeciętny koszt wyprodukowania oraz zakupu pasz w całej populacji gospodarstw wynosił 29,7 zł/100 kg FCM; tyle samo wynosił on przeciętnie w grupie gospodarstw posiadających od 51 do 205 krów. Produkcja mleka w gospodarstwach wiązała się z dosyć wysokimi kosztami utrzymania i remontów budynków i maszyn, oraz kosztami świadczenia usług obcych; przeciętnie wynosiły one 19,3 zł na 100 kg FCM, przy czym w kilku gospodarstwach występowały duże odchylenia od średnich. Wynikało to głównie ze stanu posiadanych budynków i maszyn. Koszty paliw, olejów i smarów, energii elektrycznej i wody kształtowały się na poziomie 8,7 zł/100 kg FCM. Najmniejszy udział w wartości kosztów bezpośrednich miały koszty związane z ubezpieczeniami, podatkami i innymi opłatami; przeciętnie wynosiły one 1,8 zł/100 kg FCM. Koszty opieki weterynaryjnej i inseminacji wynosiły przeciętnie dla całej zbiorowości gospodarstw 4,7 zł/100 kg FCM. Na podobnym poziomie (4,6 zł) kształtowały się pozostałe koszty produkcji mleka, związane z utrzymaniem czystości urządzeń udojowych, ze ściółką i dodatkowymi kosztami ponoszonymi w produkcji mleka.

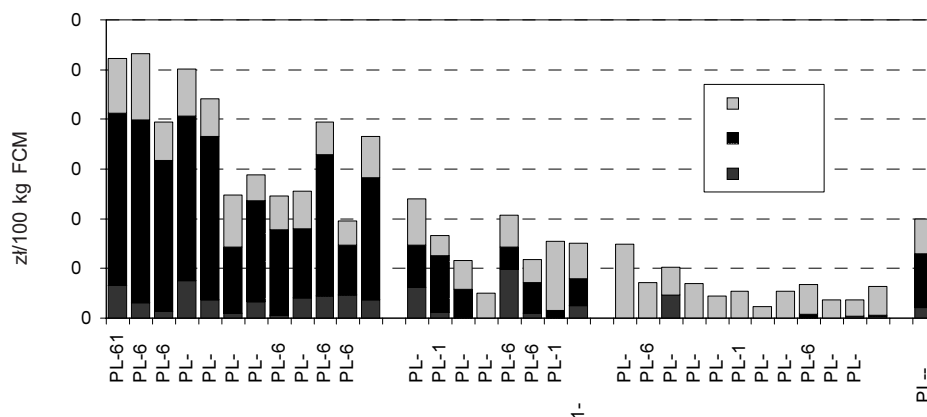
Rysunek 4. Koszty czynników produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Wszystkie gospodarstwa ponosiły koszty związane z zakupem, najmem lub dzierżawą czynników produkcji. Najniższe koszty ponosiły gospodarstwa indywidualne, w których produkcja mleka opierała się na wykorzystaniu własnych zasobów ziemi, pracy i kapitału (rys. 4). W zdecydowanej większości gospodarstw w 2004 r. dzierżawiono część ziemi. Koszty dzierżawy ziemi nie przekraczały 5 zł/100 kg FCM. Przeciętnie koszty dzierżawy ziemi w całej grupie analizowanych gospodarstw wynosiły 1,4 zł/100 kg FCM. Wraz ze wzrostem wielkości produkcji gospodarstwa w większym zakresie korzystały z najemnej siły roboczej. Koszty pracy najemnej stanowiły najistotniejszy element w całkowitych kosztach czynników produkcji w większych gospodarstwach, głównie tych zorganizowanych w formie spółek; wynosiły od 6,2 do nawet 27 zł/100 kg FCM.

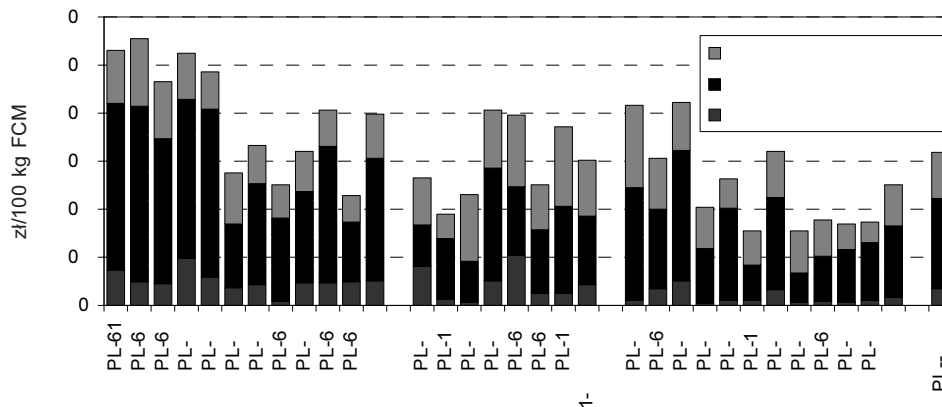
W najmniejszym stopniu obce źródła finansowania wykorzystywały gospodarstwa indywidualne; przeciętny koszt kapitału obcego w tej grupie wynosił zaledwie 0,96 zł/100 kg FCM, co w porównaniu z drugą grupą gospodarstw (od 51 do 205 krów w stadzie), w których koszty kapitału obcego były nieco wyższe niż 4,7 zł/100 kg FCM, stanowiło prawie 1/5 tych kosztów. Niższe koszty kapitału, niż druga grupa gospodarstw, poniosły gospodarstwa największe, w których wynosiły one średnio 2,8 zł/100 kg FCM.

Odwrotnie w stosunku do rzeczywistych kosztów czynników produkcji było w przypadku ich kosztów alternatywnych (rys. 5). Grupa gospodarstw indywidualnych, w których dominuje wykorzystanie własnych zasobów ziemi, pracy i kapitału, ponosiła najwyższe koszty alternatywne. Koszty te najczęściej nie są kosztami kalkulowanymi przez rolników, co częściowo tłumaczy duże zużycie zasobów ziemi, pracy i kapitału. Największy udział w całkowitych kosztach alternatywnych miały koszty pracy. Nieopłacona rodzinna siła robocza w grupie gospodarstw posiadających do 50 krów przeciętnie stanowiła koszt około 24,7 zł/100 kg FCM. W gospodarstwach indywidualnych koszty alternatywne ziemi wynosiły od 0,5 do 7,5 zł/100 kg FCM. Na nieco wyższym poziomie utrzymywały się koszty alternatywne kapitału; przeciętnie dla całej grupy gospodarstw wynosiły one 8,2 zł/100 kg FCM, przy czym dla większości gospodarstw z grupy największych był to jedyny koszt alternatywny dla wykorzystywanych zasobów.

Całkowite koszty czynników produkcji umożliwiają pełną kalkulację opłacalności produkcji mleka.

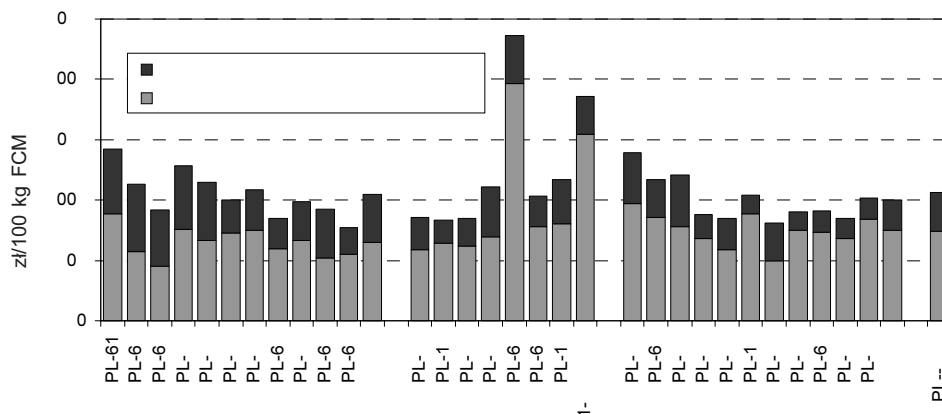
Rysunek 5. Koszty alternatywne czynników produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Rysunek 6. Koszty całkowite czynników produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Z rysunku 6 wynika, że przeciętne koszty związane z wykorzystywaniem zasobów w grupach gospodarstw maleją wraz ze wzrostem produkcji. W gospodarstwach posiadających do 50 krów całkowite koszty czynników produkcji wynosiły 39,8 zł/100 kg FCM, przy czym wahały się od 23 do 56 zł/100 kg FCM. W drugiej grupie gospodarstw przeciętne koszty czynników produkcji były niższe o 9 zł/100 kg FCM od średnich w grupie pierwszej – wahały się od 19 do 40 zł/100 kg FCM. W trzeciej grupie gospodarstw, charakteryzujących się największą liczbą krów, przeciętne całkowite koszty czynników produkcji wynosiły 25 zł/100 kg FCM – wahały się od 15 do 42 zł/100 kg FCM.

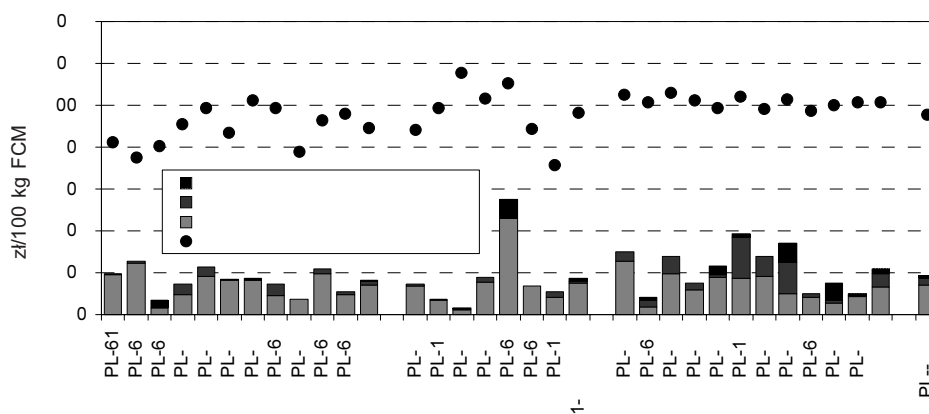
Przeciętny całkowity koszt wyprodukowania 100 kg mleka, o skorygowanej zawartości tłuszczu do 4%, wyniósł 106 zł (rys. 7). Na niższym poziomie ukształtowały się przeciętne koszty w grupie gospodarstw indywidualnych – wynosiły one 85 zł/100 kg FCM. Przeciętne koszty produkcji mleka w drugiej grupie gospodarstw wyniosły 185 zł/100 kg FCM, przy czym spowodowane były wysokimi kosztami bezpośrednimi w gospodarstwie PL-46 ze względu na zakup bydła. Po wyłączeniu gospodarstwa PL-46 z obliczeń średniej przeciętna wartość kosztów wynosiła 97,5 zł/100 kg FCM.

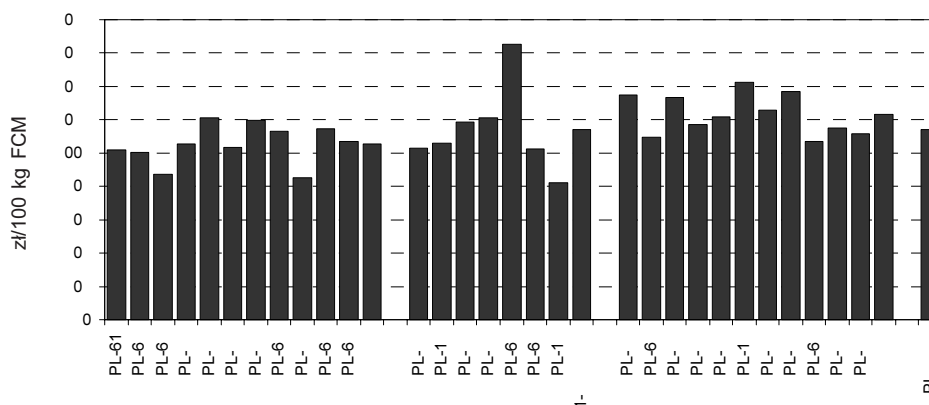
Rysunek 7. Koszty całkowite produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Trzecia grupa gospodarstw o największej liczebności stada krów poniosła średnie całkowite koszty produkcji na poziomie 100 zł/100 kg FCM, przy czym były one niższe od średnich kosztów dla całej grupy o 6 zł/100 kg FCM. Oprócz niskich kosztów bezpośrednich gospodarstwa z tej grupy charakteryzowały się najniższymi kosztami czynników produkcji.

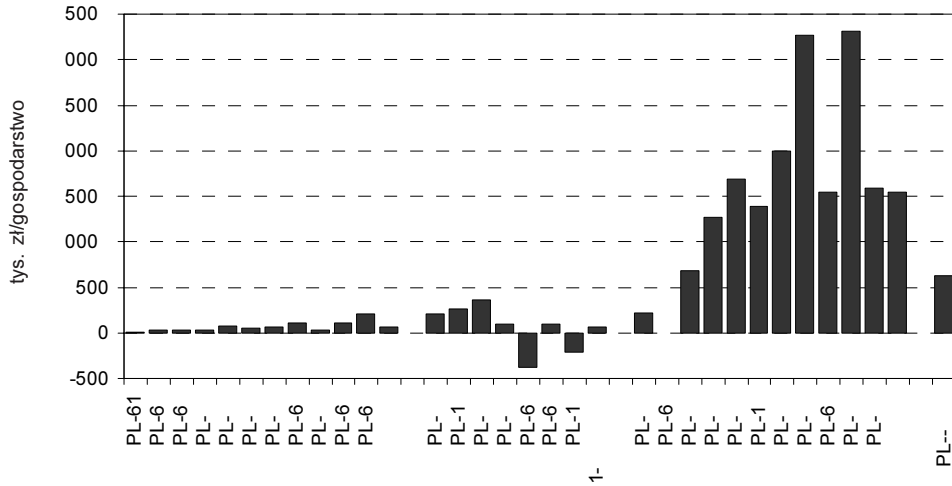
Najważniejszym źródłem przychodów w analizowanych gospodarstwach są przychody ze sprzedaży mleka. Są one różne w różnych gospodarstwach (rys. 8). Wynika to głównie z uzyskiwanych cen mleka, ale również z zawartości tłuszczu, który ma decydujący wpływ na ilość wyprodukowanego mleka FCM. W grupie gospodarstw indywidualnych średni przychód ze sprzedaży mleka wyniósł 89 zł/100 kg FCM, w drugiej grupie średni przychód był już wyższy o 8 zł/100 kg FCM, a w ostatniej – najwyższy – wyniósł 102 zł/100 kg FCM. Przy czym wśród gospodarstw tworzących dwie pierwsze grupy, odnotowano dość duże zróżnicowanie przychodów, natomiast w grupie trzeciej gospodarstwa osiągały przychody na podobnym poziomie.

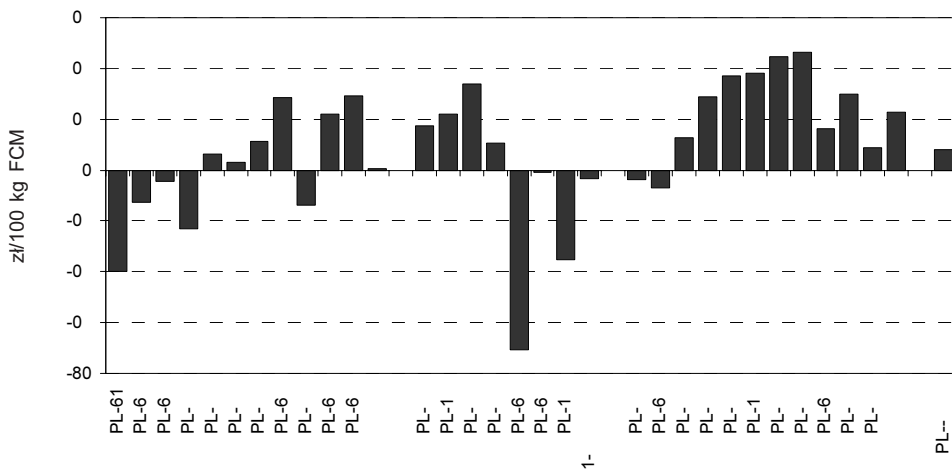
Rysunek 8. Źródła przychodów w produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Rysunek 9. Przychody całkowite w produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Rysunek 11. Dochód rolniczy netto (lub zysk z gospodarstwa) przypadający na całe gospodarstwo w 2004 r.
•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Rysunek 12. Dochód z tytułu zarządzania w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Wycena własnych czynników produkcji zaangażowanych w produkcję mleka daje pełniejszy obraz osiągniętych wyników, zwłaszcza w gospodarstwach indywidualnych, w których koszty alternatywne, a w szczególności koszty pracy własnej rzadko podlegają analizom.

W większości gospodarstw dochód z tytułu zarządzania przyjmował wartości dodatnie, ale należy dodać, że dotyczyło to najczęściej grupy gospodarstw największych, w których dochód wyniósł przeciętnie 23 zł/100 kg FCM. Aż 5 na 11 gospodarstw z pierwszej grupy osiągnęło stratę z tytułu zarządzania, a w grupie drugiej – aż 3 na 7 gospodarstw. W obu grupach straty te kształtowały się w zakresie od 71 do 1 zł/100 kg FCM (rys. 12).

Do porównań międzynarodowych wyników gospodarstw produkujących mleko wykorzystano przeciętne wyniki gospodarstw z następujących krajów: Niemcy – landy zachodnie (GER-W), Niemcy – landy wschodnie (GER-E), Belgia (BE), Wielka Brytania (UK), Holandia (NL), Irlandia (IE), Francja (FR), Szwecja (SE), Węgry (HU), Polska (PL).

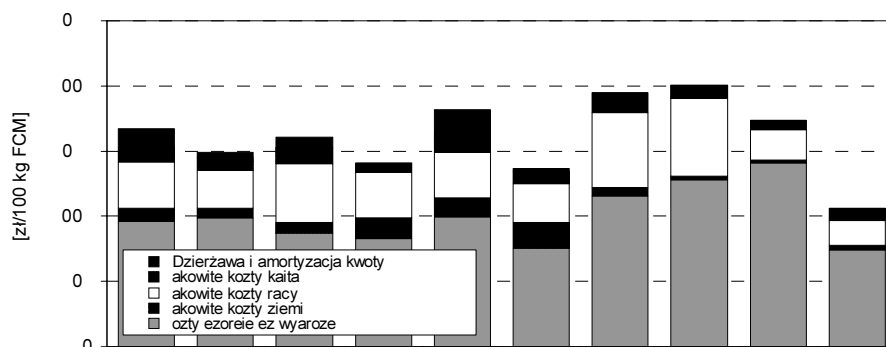
Produkcja mleka na Węgrzech wymagała największych nakładów bezpośrednich wynoszących 141 zł; wartość ta przekraczała całkowite koszty produkcji mleka w Polsce, Irlandii i była równa całkowitym kosztom produkcji mleka w Wielkiej Brytanii (rys. 13). W krajach Europy Zachodniej drugim, co do wielkości elementem kosztów całkowitych w produkcji mleka był całkowity koszt pracy. W Szwecji i we Francji koszty pracy wynosiły 58 zł/100 kg FCM, co stanowiło ponad trzy razy większą wartość od przeciętnych kosztów pracy w Polsce. Koszty ziemi w gospodarstwach w Holandii, Irlandii czy Wielkiej Brytanii były wyższe niż w gospodarstwach z pozostałych krajów. W tych trzech krajach całkowite koszty ziemi wynosiły od 15 do 19 zł/100 kg FCM.

Koszty kwoty mlecznej osiągały wysokie wartości w Niemczech – landy zachodnie i Holandii; około 15 zł/100 kg FCM. Tylko w czterech krajach średnie koszty całkowite nie przekroczyły 150 zł/100 kg FCM; były to Polska (106 zł), Irlandia (136 zł), Wielka Brytania (141 zł) i Niemcy – landy wschodnie (148 zł za 100 kg FCM). Najbardziej kosztowna była produkcja mleka w Szwecji i we Francji – odpowiednio: 200 i 184 zł/100 kg FCM.

W krajach Europy Zachodniej przychody ze sprzedaży mleka różniły się kwotą 20 zł/100 kg FCM i wynosiły od 120 do 140 zł/100 kg FCM, nawet Węgry nie odbiegały od tej kwoty przy 119 zł/100 kg FCM (rys. 14). Najniższe przychody osiągały gospodarstwa polskie, co było związane z niską ceną mleka.

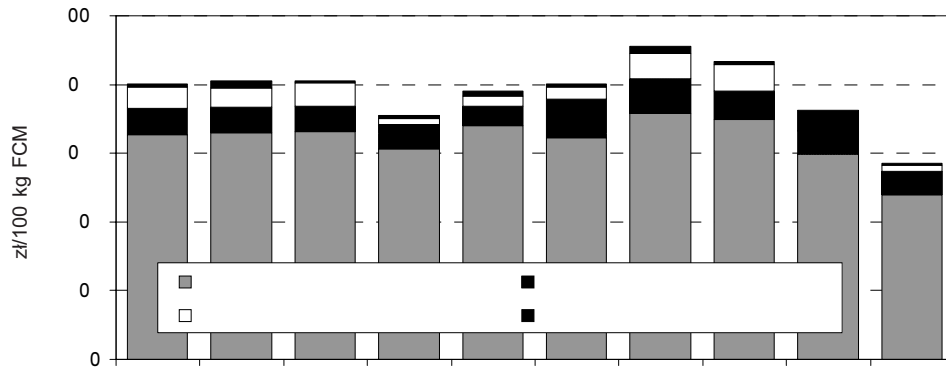
Najwyższe przychody z produkcji mleka odnotowano w gospodarstwach francuskich, w których przeciętny przychód całkowity wynosił 182 zł/100 kg FCM. Tam rolnicy osiągnęli również najwyższe przychody z produkcji mleka wynoszące 141 zł/100 kg FCM oraz wysokie przychody z pozostałych źródeł, na łączną kwotę prawie 40 zł/100 kg FCM.

Przeciętny dochód rolniczy netto w analizowanych krajach zdecydowanie się różnił (rys. 15). Najwyższe wartości osiągnęli rolnicy w Irlandii blisko 70 zł/100 kg FCM. Niższe przeciętne dochody o 20 zł/100 kg FCM osiągnęli rolnicy w Belgii, a o 28 zł/100 kg FCM

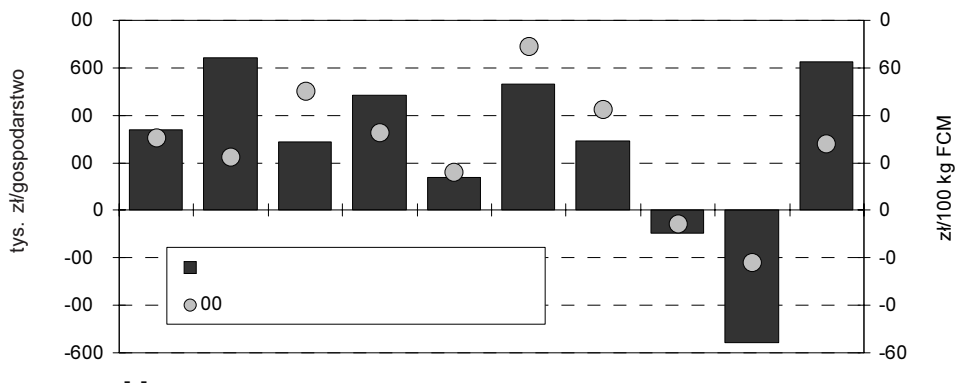

Rysunek 13. Przeciętne całkowite koszty produkcji mleka w wybranych krajach uczestniczących w EDF w 2004 r.

•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

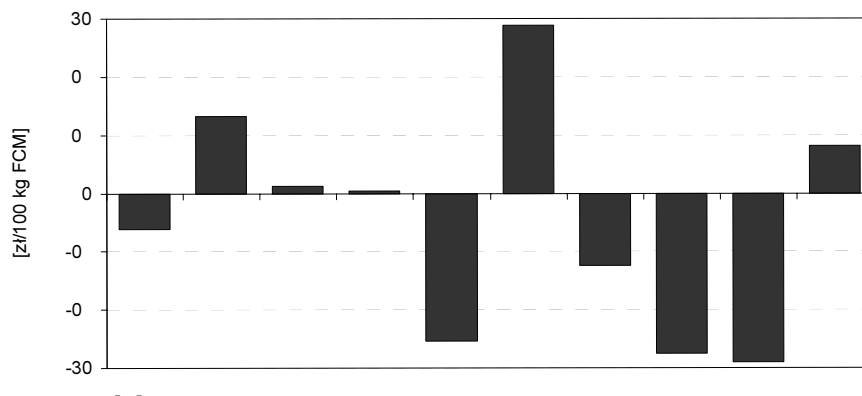
Rysunek 14. Źródła przychodów w gałęzi produkcji mleka w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

Rysunek 15. Dochód rolniczy w wybranych krajach należących do EDF w 2004 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

rolnicy francuscy. Dochód rolniczy w Polsce nie należał do najniższych – wynosił 28 zł/100 kg FCM, a więc był wyższy od dochodów uzyskanych we wschodnich landach Niemiec oraz przez rolników holenderskich, szwedzkich i węgierskich, którzy odnotowali straty. Wielkość skali produkcji w byłych Niemczech Wschodnich, Polsce i na Węgrzech decydowała o uzyskiwaniu najwyższego dochodu rolniczego wytwarzanego w gospodarstwie. W landach wschodnich Niemiec i w Polsce dochód był najwyższy – wynosił odpowiednio 640 i 625 tys. zł; na Węgrzech odnotowano stratę, która ze względu również na skalę produkcji była duża i wynosiła 555 tys. zł na gospodarstwo.

Dodanie kosztów alternatywnych czynników produkcji spowodowało duże pogorszenie przeciętnych wyników gospodarstw. Przeciętny dochód z tytułu zarządzania przyjmował wartości dodatnie w Irlandii, byłych Niemczech Wschodnich, Polsce oraz Belgii i Wielkiej Brytanii (rys. 16). Zdecydowane pogorszenie wyników nastąpiło w Holandii i Szwecji, gdzie średnia strata z tytułu zarządzania wynosiła odpowiednio 25 i 27 zł/100 kg FCM.

Rysunek 16. Dochód z tytułu zarządzania w analizowanych gospodarstwach w 2004 r.
•ródło: opracowanie własne na podstawie danych z EDF.

PODSUMOWANIE

Analiza grupy polskich gospodarstw należących do EDF wykazała, że bezpośrednie koszty produkcji mleka w 2004 r. były najniższe w gospodarstwach indywidualnych. Wzrostowi wielkości skali produkcji towarzyszył wzrost kosztów bezpośrednich. Natomiast tendencją spadkową (w stosunku do wzrostu rozmiarów produkcji) charakteryzowały się całkowite koszty czynników produkcji. W efekcie przeciętne całkowite koszty produkcji mleka w trzech grupach rosły wraz ze wzrostem wielkości stada krów. Podobną tendencję wykazywały osiągane przychody w gospodarstwach, przy czym należy zaznaczyć, że ceny mleka w gospodarstwach dużych (trzecia grupa) były na bardzo zbliżonym poziomie. Sytuacja dochodowa najlepiej przedstawiała się w gospodarstwach z trzeciej grupy, w których obie kalkulowane kategorie dochodowe utrzymywały się na najwyższym poziomie.

Analiza konkurencyjności międzynarodowej polskich gospodarstw wykazała, że wśród analizowanych krajów, polscy rolnicy należący do EDF w 2004 r. ponieśli najmniejsze koszty całkowite produkcji mleka. Szczególnie korzystną sytuację dla produkcji mleka w porównaniu z pozostałymi krajami, stwarzały niskie koszty pracy i ziemi. Pomimo stosunkowo niskich przychodów polskich gospodarstw, w świetle analizowanych krajów, jako jedne z nielicznych wykazywały dodatnie wyniki finansowe.

LITERATURA

Hemme T. i in. 2005: IFCN Dairy Report 2005. International farm comparison network. Global Farm GbR, Braunschweig.

Ewa Kołoszycz

THE PROFITABILITY OF THE MILK PRODUCTION IN POLISH DAIRY FARMS IN
2004 – MEMBERS OF THE EUROPEAN DAIRY FARMERS

Summary

The article consists of two parts. In the first part comparison of the results of 29 Polish dairy farms were shown, in addition whole population for three groups were divided, in condition of the size of dairy herd. In the second part average results of chosen countries (belonging to European Dairy Farmers) are presented. Analysis of the cost of production indicates the increasing trend together with the growth of dairy herd. In comparison with other countries, Polish farmers had the lowest costs of milk production and reached positive entrepreneur's profit.

Adres do korespondencji:
dr Ewa Kołoszycz
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwami
Akademia Rolnicza w Szczecinie
ul. Monte Cassino 16
70-466 Szczecin
tel. (0 89) 423 10 12
e-mail: ekoloszycz@e-ar.pl